

Okresy rozwoju mowy.

Proces rozwoju mowy przebiega etapami i trwa kilka lat. Dziecko rejestruje dźwięki z otoczenia i uczy się je rozróżniać. Zanim jednak dziecko zacznie wyrażać swoje myśli, musi przejść wiele etapów, podczas których stopniowo rozwija zdolność posługiwania się poszczególnymi częściami aparatu mowy. U wszystkich dzieci rozwój mowy przebiega według tych samych prawideł. W związku z tym wyróżnia się następujące okresy rozwoju mowy (w nawiasie podano lata):

1. okres melodii,
2. okres wyrazu,
3. okres zdania,
4. okres swoistej mowy dziecięcej.

OKRES MELODII (0 – 1)

W czasie od 3 do 9 miesiąca życia płodowego wykształcają się narządy mowne oraz rozpoczyna się ich funkcjonowanie. Jednym z pierwszych zjawisk, które płód odbiera jest bicie serca matki, z czasem zaczyna reagować na inne bodźce akustyczne.

Po urodzeniu, początkowo dziecko kontaktuje się z otoczeniem za pomocą płaczu. W ten sposób sygnalizuje swoje potrzeby.

W drugim – trzecim miesiącu życia zaczyna wydawać różne dźwięki typu: ga, aga, zwane głużeniem lub gruchaniem. Zaczyna w ten sposób przygotowywać się do wydawania podstawowych dźwięków mowy. Fazie głużenia odpowiada umiejętność unoszenia głowy.

Od szóstego miesiąca rozpoczyna się okres gaworzenia. Dziecko powtarza ciągi sylabowe, naśladuje dźwięki, które zasłyszało z otoczenia. Jest to bardzo miły okres bo nagle rodzic może usłyszeć sylaby: ma, ta, ba, a niemowlę zaczyna reagować na swoje imię. Fazie gaworzenia towarzyszy umiejętność siadania.

Głużenie jest odruchem bezwarunkowym, samorzutną zaprawą fizyczną organów mownych, właściwą wszystkim dzieciom, zarówno słyszącym, jak i niedosłyszącym, i głuchym. Gaworzenie natomiast jest świadomym powtarzaniem dźwięków, jest odruchem warunkowym.

Pod koniec pierwszego roku pojawiają się pierwsze słowa: mama, baba, tata. Dziecko dużo już rozumie i potrafi wykonać proste polecenia. Pierwszym słowom towarzyszy zazwyczaj stopniowe nabywanie umiejętności stania.

OKRES WYRAZU (1 – 2)

Następuje wielki postęp w rozwoju mowy. Duży wpływ ma tu nabywanie nowych doświadczeń, m. in. samodzielne przemieszczanie się.

Dziecko używa już właściwie wszystkich samogłosek poza nosowymi. Ze spółgłosek wymawia: p, b, m, t, d, n, k, ś. Pozostałe spółgłoski zastępuje innymi, łatwiejszymi o zbliżonym miejscu artykulacji. Grupy spółgłoskowe upraszcza. Charakterystyczne jest wymawianie tylko pierwszej sylaby lub końcówki wyrazu.

Przykłady wymowy dziecka w tym okresie:

nie – ne,
daj – da,

OKRES ZDANIA (2 – 3)

Dziecko powinno już wymawiać wszystkie samogłoski ustne i nosowe. Ze spółgłosek w tym okresie pojawiają się: s, z, c, dz. Głoski trudniejsze są zastępowane łatwiejszymi lub wymawiane niewłaściwie. Dziecko zaczyna mówić zdaniami 2 – 3 wyrazowymi. Zdarza się, że dziecko wie jak dana głoska powinna brzmieć, choć samo nie potrafi jej prawidłowo wypowiedzieć. Wymawiane głoski nie zawsze są pełnowartościowe.

Przykłady wymowy dziecka:

ryba – liba, jiba
zupka – siupka, ziupka

OKRES SWOISTEJ MOWY DZIECIĘCEJ (3 – 7)

Okres swoistej mowy dziecięcej trwa od 3 do 7 roku życia. Kończy się opanowaniem przez dziecko poprawnej wymowy.

Jest to okres tworzenia przez dziecko dziwnych nieraz uproszczeń, połączeń wyrazów, nowych słów, swoistych eksperymentów językowych. Jednocześnie musi nauczyć się porozumiewać werbalnie z innymi osobami.

1. Dziecko trzyletnie powinno:

- wymawiać wszystkie samogłoski: a, o, e, u, i, y, ą, ę (dopuszcza się odstępstwa, typu zamiana a –o, e – a, i –y co jest związane ze słabo wykształconą sprawnością narządów artykulacyjnych)

- wymawiać głoski: m, mi, b, bi, p, pi f, fi, w, wi, ś, ć, ź, dź, ń, k, g, ki, gi, ch, t, d, n, l, li, ł, j

- W mowie spontanicznej mogą pojawiać się zmiękczenia głosek:

s, z, c, dz, sz, ż, cz, dż są wymawiane jakoś, ź, ć, dź

r jako j, ł

f jako ch

- mogą pojawiać się uproszczenia grup spółgłoskowych oraz brak wyraźnych końcówek w wyrazach.

2. Dziecko czteroletnie:

- utrwała się poprawna wymowa głosek s, z, c, dz (dziecko nie powinno ich już wymawiać jako ś, ź, ć, dź,

- może pojawić się głoska r,

- może pojawić się głoska r, ale jej brak nie powinien budzić niepokoju,

- głoski sz, ż, cz, dż mogą być jeszcze zamieniane na s, z, c, dz lub ś, ź, ć, dź (tzw. seplenienie fizjologiczne)

3. Dziecko pięcioletnie:

- głoski sz, ż, cz, dż potrafi poprawnie powtórzyć, chociaż w mowie spontanicznej mogą być jeszcze wymawiane jako s, z, c, dz,

- pojawia się głoska r,

- grupy spółgłoskowe bywają jeszcze upraszczane.

4. Dziecko sześcioletnie:

- mowa powinna być już w zasadzie opanowana pod względem dźwiękowym, jednakże znaczny procent dzieci ma problemy z prawidłową wymową najtrudniejszych głosek: sz, ż, cz, dż, r

Patrząc na powyższe normy rozwojowe należy pamiętać, że każde dziecko rozwija się we własnym tempie i niewielkie opóźnienia rozwoju mowy nie powinny być powodem do niepokoju. Duży wpływ na rozwój mowy ma środowisko, warunki zdrowotne, sposób oddychania i wiele innych czynników. Warto jednak pamiętać, że opóźnienia w pojawianiu się poszczególnych stadiów rozwoju mowy nie powinny przekraczać 6 miesięcy.

Opracowała:

logopeda mgr Zofia Kozak